

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Imádság.

Legyen Tied Uram az első szó, mely kiröppen gyermeki hála lágy indulata. Mint a lelki imáadás zengéit mutatjuk be Előtted e reánk virradt reggelen. Csekély és szegényes ez áldozat, akárcsak az ó-szövetség galamb- és veréb-áldozata, akárcsak mint a szegény özvegy asszony egy-két fillére; ne nézd hát e nincstelen ajándékot, melyet im Elébed a napkalatiek alázatos leborulásával kitarunk, de nézz kegyesen mélyebbre, a szívek és vesék rejtekébe. És ha látod ott az égő csipkebokrot, melynek lángjai keblünk legmélyéből törnek elő, ha látod bennünk a mózesi megilletődést, mely félelmesen, mégis édesen sugja fülünkbe, hogy e hely szent, ezért az érzésért, alázatért, istentiszteletért ne vess meg, ha lelki termésünknek legjavát nem bírjuk is oltárodra tenni áldozatul.

Bánt Uram bennünket minden szegénység. Nehéz napok, midőn kiül az arcra, mint egy nagy fájdalmas kérdőjel, a megélhetés, mikor barázdát szánt a töprengő kétség és sötét gondolatokat lop ki háborgó lelkünkéből a reménytelen küzdelem. Bánt a szegénység, ha áldozatait utcán tengődve bűn fele látjuk, ha bepillantunk a nyomor dohos gúnyhóiba, ha számon vesszük e pompázó világ koldusrongyait. De egyenesen lesújt a mi lelki kolduságunk, hisz nem születik meg bennünk egy jóra való gondolat sem, ha meg nem ihletsz, nem dobban meg bennünk egy nemesebb érzés sem, ha Te lángba, szent lángba nem boritassz bennünket. S amire mégis kérkedünk, az mind hamis és hazugfényű. Érényeink — a számító képmutatás önző fegyverei, irgalmunkban hiúságunk szomjazik, megbocsájtásunk csalogató álarc, jótékonyságunk piaci lárma, alázatosságunk bukott angyalok lázongó meghunyászkodása, szeretetünk telhetetlen énünk végtelen követelése. Mi vagyunk Uram Nélküled? — „mérges kigyóknak fajzati!”

Belátjuk és érezzük ezt a szegénységet s ezért a koldus alázatosságával zörgetünk gazdagságod pítvarajtain. Lelkünkbe hozzuk a koldusi lélek minden idvezítő érzéseit: semmisségünk csendes némaságát, a szegénység remegését a paloták küszöbén, a rongyokat, mikké a bűn és élet tépelt bennünket és nem ruháinkat, a koldus ének fájón keserves hangját, de magunkkal hoztuk azt, ami a szegény-

ségben az egyetlen, a legnagyobb: a reményt. Igen Uram, mi remélünk és várunk. Nem követelve, de halkán, csendben, alázatosan. Mi remélünk, nem bágyadtan, alkudva, letörve, pislogva, hanem erős bizonyossággal. Várjuk, hogy észreveszel bennünket, a kegyelem koldusait és küldesz egy morzsát csodagazdagságodból, egy szemet az égig érő bőségéből... Uram! Szegények és koldusok Istene! legyen nekünk a mi hitünk és a Te irgalmasságod szerint. Ámen.

Déreczy Imre.

s.-lelkész.

Duzzadó vizek.

A magyar református (illetve ma már leginkább kálvinista) egyház vizei duzzadóban vannak, legalább a papiroson. Egyik lapársunk (a P. E. I. L.) már ismételtten cikkezik a magyar kálvinizmus önálló egyéniségéről és igen helyesen elkülöníti azt mind a szabadságellenes klérikalistól, mind a hitetlen szabadoncoktól, s ami igazán megszívlelendő, érvényesíteni akarja azt az egész vonalon, tehát az országos viszonylatokban is.

Ez a fordulat önmagában is örvendetes jelenség, de különösen az ránk debreceniekre nézve, akik többek között a pestiek egyetemes keresztyénségi velleitásával szemben eddig is a protestáns jellem kifejtésére fektették a fősúlyt és arra helyezük ma is. Ennek a protestáns jellemnek a kifejtése elsősorban mindenütt magának az illető országnak az érdekében áll.

Elfogadjuk és helyeseljük azért bizonyos általánosítással a dr. Sebestyén Jenő (ő az, aki a kálvinizmus önálló elhelyezkedéséről cikkezik) kijelentését s a magunk részéről is valljuk, hogy a reformáció, a protestantizmus „a világ minden államában nemzeti jellegű volt, s minden népnek legértékesebb elemét ő nevelte fel. Nemzetek szabadságharcát a glorions revolution-okban ő vívta s amerre csak elterjedt, a legnagyobb anyagi s szellemi felvirágzást ő eredményezte és mindenfelé egyenesen nemzeti kulturát teremtett”.

Valóban ezt a hivatást teljesítette eddig a magyar protestáns egyház is e hazában s ez a hivatás vár reá ma is. *Megtartani, művelni, nagyra tenni a magyar népet.*

Ezt a hivatást azonban fegyvertársak nélkül, ahogy ma állunk, sem a kálvinista néppárt szervezésével, sem a kálvinizmusnak a Kuyper-féle szerepeltetésével, ahogy azt soraiból kivehetőleg dr. Sebestyén Jenő is szeretné, nem fogjuk olyan könnyen elérhetni. Nem még úgynevezett doktrinér vagy elvi alapon sem. Az elmélet itt különben sem ér semmit, s nekünk, ha élni akarunk, hivatásunk kifejtését, célunk elérését tényleg is munkálatba kell venni és egyik nagynevű államférfi szavai szerint tettekkel tényező elemekké kell válnunk a magyar nemzetre nézve. Miután pedig magunk nem vagyunk elegen s nem is vagyunk egy táborban, egytáborba kell összegyűjteni mindazokat, akikkel együvé foghatunk. Ezek elsősorban a mi ág. evangélikus testvéreink (ha még megkaphatók), akikkel érdekünk minden tekintetben közös, s azután az ú. n. liberális katolikusok (ha még vannak), akikkel eddig is együtt haladtunk s azokat a dicsőséges szabadságharcokat megvívtuk. Még azokat a doktrinér radikális elemeket sem tartom ellenségünknek, s az a meggyőződésem, hogy a szabadvallásgyakorlat protestáns elvének alapján országos viszonylatban, mégővelőkis megegyezhetünk.

Ez azonban csak a külső rész. A belső rész a magyar népnek teendő szolgálatokban határozódik. Szolgálni kell pedig nem az egyház világi hatalmának a növelése végett, nem azért, hogy mint Kuyper az államot mi igazgassuk, hanem szolgálni kell azért, hogy a magyar népet és államot nagyra tegyük.

Mind a szövetségesek, mind a felső program tekintetében némi ellentét van közöttünk és a pestiek között.

Ez az ellentét azonban nem olyan, hogy bizonyos jóakarattal eloszlatni ne lehetne.

A pestiek és dr. Sebestyén Jenő is, gúnyosan emlegették fel a megszünt vallásegyleti szövetség dolgait.

Most is ők ellenzik a Protestáns Szövetség megalakítását s ha himni lehet a megtett kijelentéseknek, nem is fognak abba belépni.

Ellenben mind a vallásegyleti szövetség vergődése idején, mind azóta melegen ajánlották a hiv. kath. egyházzal való együttműködést és ma is erősen hangsúlyozzák az egyetemes keresztyén szempontokat. Van közöttük, aki még a köszönéskor is jobban szereti hallani a katolikus „dicsértessék a Jézus“-t, mint a magyar „adjon Isten“-t.

Ez bizony elég szabad elbánás a protestáns szempontokkal szemben, de gyakorlatilag sem vezet a kívánt eredményre. A katolikus egyház nem ismeri el a mi vele egyenjogú egyházi helyzetünket. Tehát neki mi frigyársai emiatt se lehetünk, legfeljebb segédhadai. Ha a harcban ő nyer, akkor mi, miután ez az egyház a türelmetlenség alapján áll, mindent elveszthetünk. S ha ez nem is következne be és a kath. egyház a győzelem kivívása esetén nem kívánna

úgy elbánni velünk, mint arégen a hadvezérek Boeckaiig a szerencsétlen hajdúkkal : akkor is bele kellene egyeznünk abba, hogy az államhatalom a felekezetek között bizonyos tekintetben feldaraboltassék. A másik oldalon épen meg fordítva áll a dolog. A mi győzelmünk minden velünk szövetkezett tényezőnek közös érdeke és az végeredményben az államnak is a megerősödését jelenti.

De ellentét van közöttünk a cél elérése és a módszerek tekintetében is.

Nem beszélek az egyháznak Kuyper-féle politikai szerepléséről és érvényesüléséről. Ezt teljesen kizártnak tartom. A magyarságnak nem azzal használhatunk legjobban, ha kormányzatát kezünkbe kerítjük.

A magyarságnak azzal teszünk szolgálatot, ha fejlődése elől az anyagi és erkölcsi akadályokat elhárítjuk, ha a népnek és szegénységnek gondját legalább minket, a mi híveinket illetőleg, magunkra vesszük.

Szívesen elismerem, hogy e szolgálattól a pestiek nem idegenkednek, sőt ők azok, akik a vallási újrászületést ecélből mesterségesen is műbevették, akik épen ecélből a szertartásokat is túlhangsúlyozzák s akik egyházi szempontból a néppel foglalkozni kívánnak. Mindezt azonban bizonyos exclusivitással, bizonyos tendenciával és ingadozásokkal cselekszik. Ha valaki közülünk elszólja magát és a mi igazán demokratikus egyházi berendezésünkre mint aristokratának teremtőzött egyéniség, rosszul érzi magát : a pestiek és első sorban dr. Sebestyén Jenő, azonnal kész pártjára állani és bebizonyítani, hogy mi tulajdonképpen aristokraták vagyunk, vagy azok is vagyunk. Viszont, ha a túri főgondnok a fentálló egyházi törvényeken túlteszi magát, ők azok és köztük épen dr. Sebestyén Jenő, aki ebben a viselkedésben az evangéliumi szabadság hajnalát látja.

De mindezeket nem szemrehányás céljából írom ide, hanem azért, hogy ha lehet, az ellentéteket tisztázzam.

Szerencsére ezek az ellentétek a protestantizmus, illetve a református egyház megmozdulása és hivatására nézve nem forognak fenn. Épen azért jogosan remélhető, hogy az eszközökre, a külső-belső eljárásra nézve is megegyezhetünk. Meg első sorban arra nézve, hogy az állami hatalomnak felekezeti szempontok szerint való elnyerésére és kezelésére nem törekszünk.

Meg arra nézve főképen, hogy a magyar népnek és államnak kívánunk szolgálni teljes erőnkkel, az evangéliom, a felvilágosítás, a tanítás, a nevelés, a gyógyítás minden eszközével. És meg arra is, hogy evégből elsőben saját crönket kell kifejteni s azután a velünk rokon-elemekkel kell szövetkezni. Saját híveinket már szépen gyűjtik a különböző lelkeszi, tanári, tanítói egyesületek, az egyházi, megyei, kerületi és országos értekezletek és maga a Kálvin

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

könyvkereskedésében.

nevről elnevezett szövetség, melyet a pestiek most a protestánsok tömörülésétől féltének. A protestáns szövetségtől, melyet pedig a közös cél érdekében nekünk okvetlen meg kell csinálni s amelyet ha megcsináltunk, be kell tetőzni a magyar szövetséggel.

Ha már egyszer az eddigi irányban elindultunk, ha mi reformátusok és protestáns magyarok felébredtünk s egyéniségünk öntudatára eljutottunk, önként következik, hogy tovább is kell lépünk.

Bizonyos ingadozás után hajónk újra szabaddá lett. Vizeink is duzzadni kezdnek; itt az ideje, hogy híveinket s a sokat szenvedett magyarságot is biztosabb révpart felé juttassuk.

A pestiek s különösebben ez az ifjú dalia, dr. Sebestyén Jenő (akit, bár ellenkező táborban küzdött eddig, kedvtelve szemlélünk), a református egyház nagy hivatását rajzolja. Ezt a nagy hivatást átálérezzük mi is és annak megvalósítására nézve mindeneket hívogatunk, akikkel még együvé foghatunk, a pestieket is egy protestáns szövetségbe s azután a magyar szövetségbe.

Dr. Ferenczy Gyula.

Beszéd.

Elmondotta Debrecenben 1914. június 3. az új reform. főgimn. felavatása alkalmával megbizásból **Görömbei Péter** esperes.

Igen tisztelt Uraim!

Azt írta valamikor egy filozofus poéta, hogy: „Az idő méhe sokkal viselős; s aminek meg kell születni, az meg fog születni”.

Igentisztelt uraim!

Egy ilyen lélekemelő ünnepély alkalmával, mint a debreceni új református főgimnázium felavatása, érdekes és érdemes volna egyet-mást felemlíteni a magyarországi közoktatás, vagy csak a református középiskolai oktatás történetéből is; miután azonban az idő nagyon ki van szabva, méltóztassanak megengedni, hogy csak azon vajadásokról emlékezzen meg egy néhány jellemző szóval, melyek a debreceni református új főgimnázium születését megelőzték.

Igen tisztelt uraim!

Mindnyájan tudjuk, hogy a magyarországi közoktatás történetében korszakot alkot az 1883. évi XXX. t.-c. meghozatala. Mert legyünk őszinték s igazságosak, ettől az időtől lehet számítani hazánk, nemzetünk életében a középiskolai oktatás szemmel látható föllendülését! Amely középiskolák a XXX. t.-c. által nyújtott előnyöket elfogadták, azok, mint Phönix hamvaikból, romjaikból csakhamar kiemelkedtek.

Amelyek el nem fogadták, küzdöttek, birkóztak tovább „*ama paizsos férjival*” és sokáig nem akarták beismerni, bevallani, hogy „*aminek meg kell születni, az meg fog születni*”.

Mondjuk meg őszintén, nyiltan, hogy féltettük iskoláink önkormányzatát, az autonómiát. Pedig az autonómia csak alak, csak forma, mely csak addig bír értékkel p. o. a középiskolák ügyénél, míg azok versenyképességét, haladását, fejlődését biztosítani tudja... Ha ezt biztosítani többé nem tudja, akkor meg kell barátkozni egy újabb formával, mely a fejlődés előbbvitelére, a haladásra alkalmasabb, mert ezek a lényegesek; akkor be kell látni, hogy: „*aminek meg kell születni, annak meg kell születni*”.

Belátta ezt a mi Tiszántúli egyházkerületünk gondviselészerű vezető férfi, gr. Degenfeld József egyházkerületi főgondnok öméltósága is már évtizedek előtt!

Sokan vagyunk még itt, akik láttuk az ő okos, bölcs, bár olykor merész számításait, terveit, küzdelmeit, amint törekedett a debreceni református főgimnázium színvonalát az önkormányzat keretén belül, — emelni: a debreceni főgimnáziumot versenyképessé tenni, p. o. a tanári fizetések emelésével, felszerelésekkel, beruházásokkal; és egész szívvel, lélekkel támogattuk is; a tisztelet hódolatával követtük őt azonban akkor is, amikor belátta, hogy nem lehet; hogy kevés hozzá *az önerő*; és akkor is, mikor volt bátorsága kimondani, hogy el kell fogadni az *építési államsegélyt*: mintha csak mondta volna, hogy: „*aminek meg kell születni, annak meg kell születni*”. Egész szívvel, egész lélekkel követtük, midőn terveket készített, telkeket vásárolt, hogy az új főgimnázium minél közelébb essék a sok százados vén kollégiumhoz! Kétségkívül nagy küzdelmeket vívott meg érte! Sok félreértést kellett elosztatnia! De be is írta nevét a debreceni főiskola történetébe kitörölhetetlenül, örökre! Mert mint a Méliusz nevét: úgy fogják itt emlegetni századok múlva is a gr. Degenfeld nevét. — Mert ha az ősi kollégium négyszögre való kiépítését dicsőült nagybátyja: gróf Degenfeld Imre eszközölte, ami már azon kívül van: az új főgimnázium, a felsőbb tanulók internátusa; *sőt egyházi részről* a debreceni egyetem születésének a ténye is, az ő dicső nevéhez fog fűződni s halhatatlanságot biztosít számára. Voltak, tagadhatatlanul voltak társai is, főleg az elnöktársai! De úgy jár ő is, mint harctéren a fővezér; vezértársai, elnöktársai, a püspökök egymásután dőltek ki mellőle; de ő azért nem csüggedt sohase; ment, haladt előre a diadalomig. Mignem aztán a legutóbbi időben rendelt mellé a Gondviselés egy őt teljesen megértő, nagy tehetségű, szinte törhetetlen elnöktársat; ki erős vállaira vette a teher egy részét; ki osztozott s osztozik vele a munkában, a küzdelemben; akivel együtt vívták ki e mai nap fényes sikereit is. Ezekért

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig. *

a fényes tehetségű, korszakalkotó emberekért az erős, bátor, csüggedést nem ismerő férfiakért, — ezekért a tűzszlopokért; ezekért a gondviselészerű vezetőkért, tisztántúli egyházkerületünk elnökségéért, főtiszteletű és Meltóságos dr. Baltazar Dezső püspök úrért és Meltóságos gróf Degenfeld József főgondnok úrért, emelem és ürítem poharamat, azon imaszerű óhajttal, hogy alkotásaikban sokáig gyönyörködhesselek! Őket pedig egyetemes magyar református egyházunk, egyházkerületünk díszére, büszkeségére, hazánk javára, szeretteik boldogítására, nagyszámú tisztelőik örömeire a jó Isten sokáig tartsa, áldja, éltesse!

Az egyházkerület tavaszi közgyűlése.

Az új főgimnáziumi épület felszenteléséről lapunk előző száma hozott tudósítást. Annyit említünk meg csak, hogy a fényesen sikerült ünnepély historiai esemény volt. S ez a historiai esemény annál mélyebb nyomot hagy az emlékezetben, mert hiszen csakhamar következik utána a másik: az öskollégium akadémiáinak megszűnése s az egyetemnek megnyitása. Búsongva mereng el lelkünk a nagy függöny legördültekora a több százados, dicső emlékekre vetett visszapillantáskor s remélve, de mégis megremegve lessük a fejleményeket. Ám bizzunk kiváló vezéreinkben, kik eddigi alkotásaikra nemes önérzettel tekinthetnek vissza, bizzunk abban a jó kálvinista szellemben, mely a búcsúzkodás óráiban a távozók ajkaira megnyugtató, bátorító megnyilatkozásokat varázsolt.

A délutáni gyűlés kezdte érdemlegesen a tűzkár-biztosítás kérdését tárgyalni. Érdekes felszólalások történtek. Már délelőtt elejtette a közgyűlés a dr. Jászi Viktor halasztási indítványát, s most bele ment az érdekes kérdés boncolásába. Legelőbb Vass Mihály felsőszabolcsi esperes szólott a kérdéshez. Ő a bizottság javaslatát nem fogadja el. Vagy alkossuk meg a belkörü biztosítás rendszerét, vagy hirdessünk pályázatot, mert hiszen, hogy akad olcsóbb ajánlat is, azt igazolja a Magyar Francia biztosító társaság beadványa. Halasztani kívánja a kérdés eldöntését őszig. Addig az adatok is tanulmányozhatók lesznek. Hivatkozik a felsőszabolcsi egyházkerület határozatára, s nem hajlandó a Fonciére Pesti Biztosító intézettel szerződést kötni, különben is a debreceni és a nagyváradai egyházak biztosítási esete elég példa arra, hogy ne siessünk a kérdéssel.

Ennek a tudósításnak a rendjén legyen szabad itt felvilágosításul megjegyezni egy pár dolgot. Elsőben is a halasztás el nem fogadása felett már határozott a közgyűlés a délelőtti folyamán, annál fogva nem lehet már délután újabb határozatot provokálni. Továbbá a bizottsági előadó több mint 16 rendbeli dolgot mutatott be a bizottságnak, melynek adataival való megismerkedésre csaknem minden

bizottsági tagnak alkalma volt. Azonkívül a számítás-tételeket külön szakértő is vizsgálta, azokat helyben hagyta s az adatokból vont következtetéseket is helyeselte. A bizottsági tagokon kívül több közgyűlési vezetőférfiúval (minden espercs úrral) közölte az előadó az adatok főbb tételeit, amelyeknek megismerése elégséges támpontot nyújthatott a kérdés elbírálásához. Újabb ajánlatokra két okból nem lehetett számítani. Nem azért, mert hiszen köztudomás szerint a jelesebb intézetek kartellben állanak egymással, de meg — ha a kérdés eldöntése az őszi közgyűlésre marad: lehetlenség a biztosítás ügyeit újévre lebonyolítani. A mostani szerződésnek egy újabb évre való kiterjesztése több mint tizezer korona veszteséget jelentett volna. Egyébként tény, hogy a Magyar Francia Biztosító intézettől a bizottsági ülés megtartása után érkezett ugyan ajánlat s arról a referens jelentett is, de mint a Fonciérenél kisebb engedményeket ígérő intézet ajánlatát elfogadásra nem ajánlhatta. Csodálatos különben, hogy ennek az intézetnek a tételei teljesen egy vonalban haladtak az engedmény kérdésében a Fonciére-vel, csak a 4 évi ciklus engedményét nem terjesztette ki úgy, mint a Fonciére s a tápintézetnek csak 140 korona évi járadékot ígért, amikor a Fonciére most már a szerződéskötés rendjén évi 700 koronát fog fizetni.

Jánosi Zoltán tanácsbíró kijelenti, hogy Vass Mihály után kevés mondani valója van. Az aggodalmak miatt nehéz a kérdésben állást foglalni, de ezt megkönnyíti az az elv, hogy minden irányban az egyházkerület érdekeit kell védeni. Ő a Fonciéret legmagasabb díjszabásúnak találja. Tudja, hogy a belkörü ehhez legközelebb állván, reméli, hogy az egyes egyházak szívesen fizetnek valamivel többet, azért, hogy az egyházkerületnek haszna legyen belőle. Azonban ő úgy gondolja, hogy nincs miért félni a belkörü biztosítás rendszerétől, hiszen, ha valamelyik évben súlyos kár érné a vállalatot: lehet fedezni azt a tűzkárbiztosítási pénztár eddigi tőkéjéből, vagy lehet kölcsönt venni fel, jobb esztendőben ki lehet heverni a veszteséget s meg lehet adni a kölcsönt. S ha ezeknek ellenére sem menne belé a közgyűlés a belkörü biztosításba: sürgeti, hogy új pályázat hirdettessék újabb ajánlattételre.

Andrássy Kálmán tanácsbíró szerint bár kezd hosszadalmassá, sőt talán unalmasná lenni a tárgyalás, mégis lelki látása szerint hozzá óhajt szólni a kérdéshez. Teljesen osztozik az elnökségnek abban az aggodalmában, hogy nagyobb tűzkár esetén nem lesz fedezet a kártalanításra. Honnan, miből nyer fedezetet a szükséglet, ha az a bevételt felülmúlja? Mert hiszen a lekötött célok szolgálatától senki sem akarhat elvonni egy fillért sem. Elismeri, hogy magasabb célok elérésére, biztosítására az egyházkerületnek joga van arra, hogy megkívánja az áldozathozatalt; kiesinyes hasznot pedig senki sem akar. Azonban ezeknek ellenére más fontos tekintet is lát a kérdésben. Hangtalanul is előtölul az a követelés, hogy ideje az anyagiakra is gondolnunk. Szükség, eljött az

„Meteor“ szálloda Budapest
 VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
 Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
 Fürdők. — Vacuum oleaner. — Összes
 vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

ideje, hogy a magunk lábán is tanuljunk meg járni. Nem tartja helyesnek, hogy tovább is várakozzunk. Ott állunk, hogy segédforrásokat kell keresnünk anyagi erőnk gyarapítására. Hiszen komoly szó esett már arról is, hogy egyetemes tűzkárbiztosítási intézményt szervezzék az öt egyházkerület. Ez nem látszott kivihetőnek, azért oda vagyunk utalva, hogy éljünk meg a magunk emberségéből. Megállapítja, hogy ebben a fontos kérdésben az állásfoglalást nem az érzelmi motívumok irányíthatják, hanem a kétszerkettő igazsága. Ez pedig a belkörü tűzkárbiztosítás alkalmazására billenti a mérleget. Ő a mellett foglal állást.

F. Varga Lajos egyházmegyei képviselő bátorit, hogy a szövetkezet principiumától nem kell, nem szabad félni. Ahol szövetkezetek létesültek, mindennütt áldás fakadt annak nyomában. Ilyen szövetkezet-szerű intézmény lesz a belkörü tűzkárbiztosítás intézménye is, mely a számítások szerint nem csak a díjfizetések terhén könnyít, de az egyházkerületnek is több ezer korona évi bevételtöbbletet ígér a Fonciére tervezetével szemben. Nem fogadja el a bizottság javaslatát, létesíteni kívánja a belkörü biztosítás rendszerét.

Fekete Márton egyházmegyei gondnok komolyan reámutat arra a szükségre, hogy a belkörü biztosítás a fedezeti alapot nem nélkülözheti. Mert ki lesz a vállalkozó? ha az egyházkerület lesz: alap nélkül obligóba nem léphet, tartalék nélkül vállalatba nem bocsátkozhatik. Ezenkívül számításba kell venni a quasi üzleti költségeket is, amely nélkül el se lehet képzelni a vállalatot. Már pedig a számításba vett több haszonból ez is sokat felcmeszt. Ha pedig szövetkezeti alapon szervezzük a vállalatot: akkor üzletrészek befizetésére lesz szükség s a rezi ebben az esetben még magasabb összeget emészt fel a jövedelemből. Alap, vagy tartalék nélkül az egyházkerület nem vállalkozhatik ilyen kockázatos üzletre, mert végtére is csak üzlet lesz az; a szövetkezeti kérdés megoldása pedig az egyházmegyék megkérdése nélkül nem megy; erre a meghallgatásra pedig már nincs idő. Ő tehát elfogadja a bizottság javaslatát.

Jászi Viktor dr. a *Fekete Márton* gondnok állításainak cáfolatát kísérel meg. Tépeldő aggodalommal szemléli, hogy amikor arról van szó, hogy újabb jövedelemforrást keressünk, sőt nyissunk, vagy a meglévőnek gyarapítását akarjuk biztosítani, *bátortalanok*

vagyunk s nincs *elszántságunk az alkoholra*. Aggodalmasnak tartja ezt a tünetet. Lelkesít, hogy ne támaszkodjunk örökösen csak az alamizsnákra, az évjáradékok kikényszerítésére, hanem legyen vállalkozási bátorságunk a jónak ígérkező üzlet realizálására. Ő se fogadja el a bizottság javaslatát.

Balogh Ambrus esperes tudja, hogy a teher apadása és mégis a haszon növekedése édes zene a füleknek. De ki garantálja azt, hogy ez a zene csak kellemes hangokat fog adni? Mi lesz, ha a bizottság aggodalma szerint csak egy évben is szerencsétlenül végződik a vállalat számadása? Ki vállalja magára a nagy kockázatért a súlyos felelősséget? Ő inkább megelégszik a — bár — kisebb haszonnal, mely biztos, mint a nagyobb nyereséggel, mely még a holnapé. Végtére is jelentéktelen differenciáról van szó, melylyel szemben kiszámíthatatlan kockázat int az óvatosságra. Készséggel elfogadja a bizottság javaslatát, mely már is kétszeresét mutatja az újabb szerződés stipulációja szerint az eddigi haszonnak s az egyházak terhén is jelentékeny könnyítés történik, az engedmények megkésztetésével. Elfogadja a bizottság javaslatát.

Ugyanilyen szellemben szólal fel *Berey József* esperes is.

Dr. Széll egyházmegyei képviselő úgy látja, hogy a kérdés közel áll ahoz, hogy zsákutcába szoruljon. Azt javasolja, hogy a munkálat adattassék vissza a bizottságnak, újabb, további vele való foglalkozásra s bármint alakuljon ki újabban a helyzet: a biztosító intézettel szemben kössünk ki egy évi felmondási jogot az egyházkerületnek.

Mondanunk sem kell, hogy ilyen feltételt nem fogadna el egy intézet sem. De meg 4, illetőleg 5 éves ciklusos jutalék ilyen feltétel mellett bizonytalanságnak volna kitéve.

Dr. Baltazár Dezső püspök a bizottság jelentésének végső eredményét nyomatékosan ismétli, melynél fogva a kockázat elvállalásával maximaliter évi 5000 korona haszontöbblet mutatkozik a kétféle biztosítási eljárás között. Ajánlja, hogy a bizottsági javaslat azzal a módosítással fogadtassék el, hogy a szerződés nem 20, hanem csak 10 évre köttessék meg a Fonciére-vel, s tőle 5 évenként is megkívántassék a 20%-os nyeresemény átbozsátása, úgy, mintha 20 évre szólna a szerződés. Szavazásra kerülven a dolog, püspök urunk közvetítő javaslatát a *Vass Mihály* esperes

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállításója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

írásba foglalt javaslatával szemben jelentékeny szövegtöbbséggel elfogadta a közgyűlés s a további teendők teljesítésére az elnökséget kérte föl.

Ideje is volt már a vita berekesztésének, mert esti 7 órára járt az idő, amikor az *Antigone* ismertett előadására sietett a közgyűlési tagok sokasága, aki csak jegyhez juthatott. Derék gimnazista ifjaink derekasan ki tettek magukért, úgy az ógörög szöveg hibátlan, folyékony előadásával, de a drámai színvonalig emelkedett szavalással is, a kifogástalan, meglepő alakítással is. Igaz ugyan, hogy a fényes közönség tulnyomó része csak a mese előzetes ismeretése s a színlapon olvasható vázlat után sejtette, hogy tulajdonképpen mi is történik a színen. De voltak többen, akik az egész szöveget megértve, azt elragadtatással élvezték. Ha nem is jelezzük bővebben, olvasóink érteni fogják a mi nagy humanistánk s különösen nagy görögünknek, Dóczi Imre egyházkerületi középiskolai felügyelőnknek édesen gyönyörűséges műélvezetét, ki a görög klasszicitus kultiválásának fenséges diadalát látta a sikerült produkcióban. A színpadnak nagy izlésre valló dekorációja, a színpad mögött lágyan zsongó kardalok melódiája, a szabatos, egybevágó előadás, meg a maszkirozások, a deklamációk is mind azt mutatták, hogy itt a szakértő elmélet a betanulásban az a lelkesedés is vezette, hogy az előadás útján az ókor klasszicitását művelt közönség előtt tegye szemléltetővé és elfelejtethetlenné a remek előadás rendezésével.

A második napon az évek óta követett szokás szerint a főiskolai ügyek kerültek tárgyalás alá a főiskolai igazgatótanács javaslatai kíséretében.

Dr. Bacsó Jenő és Huss Richárd kadémiiai tanárok letették a hivatali esküt s tartalmas megnyilatkozásban kötelezték magukat református egyházunk iskolai politikájának támogatására. Püspök úr meleg szavakban üdvözölte s lelkesítette az új tanárokat.

A főiskolai gyakorlóiskolai 2-ik tanítói állásra beérkezett pályázatok eredményéről olvasták a jelentést. A pályázók közül a következőket jelölte úgy a tanárkar, mint az igazgatótanács, s ennek folytán az egyházkerület is: első helyen Orosz István, továbbá Császár Gyula, Király Imre, Mészáros József, Ladányi Ferenc, Orosz Imre ref. tanítókat. A választó küldöttségbe a közgyűlés Sulyok István, Görömbei Péter, Végh József és Futó Zoltán espereseket, Domahidy Elemér, György Endre, Ujfalussy Béla és Baksa Lajos közgyűlési tagokat küldte ki. Igénytelen tudósítói tudásunk nem értette, hogy micsoda alapon vettek részt ebben a választásban a debreceni egy-

házközség küldöttei is, amikor emlékezetünk szerint a debreceni presbiterium nem nyilatkozott hajlandónak az új tanszék terhe fele részben való hordozására. Vagy talán mi tévedünk? Vagy talán remélni lehet, hogy a jog gyakorlása reá vezet a presbiteriumot az azzal járó kötelesség teljesítésére is? Várjuk a fejleményeket. Egyébként 10 szóval 8 ellen Orosz István lett megválasztva.

Az új adományokért (voltak felesen) hálás elismerését és köszönetét fejezte ki a közgyűlés azoknak számbavétele rendjén.

De külön is meg kell emlékeznünk arról a történelmi jelentőségű epizódról, mely a két akadémiai tanári eskü után a közgyűlés színe előtt váratlanul lefolyt. A beavatatlanok előtt meglepő jelenet volt, hogy akadémiánk három fakultásának tanárai dr. Kun Béla rektor-professzor vezetése alatt ünnepélyesen felvonultak s az elnöki emelvény előtt sorakoztak. A búcsú megindító jelenete fejlődött ki, búcsúzás az ő kollégiumtól az akadémiai tanárok részéről. A búcsúzóik érzelmeit dr. Kun Béla lapunkban közölt nyomós jelentőségű s ritka gazdag tartalmu beszédében, megilletődött hangon tolmácsolta. A beszéd nem csak a búcsú hangja volt, de a jövő programja is. És ez teszi ezt a művészi kidolgozású beszédet magas értékűvé. Míg azok az elvek lesznek az új egyetem tanárainak irányítói, amelyek ebben a beszédben kifejezésre jutottak: addig nincs miért bánkódnunk a nagy átalakuláson. Az innen távozó tudománybajnokok kovászai lesznek annak a közszellemnek, mely az új egyetem szellemét a protestáns szabadelvűség zománcával fogja letörölhetetlenül bevonni. A búcsúzás megindító volt. A távozókat Isten áldása kérése mellett bocsátottuk el, meleg tüntetésben részesítvén lelkes szónokukat.

A főiskolai kölcsönkötvényeknek a pénztárban még el nem helyezett példányairól szóló terjedelmes jelentést megnyugvással vette tudomásul a közgyűlés.

Az ifjúsági egyesületek értékvesztését a pénztári hivatal átmenetileg minden külön szabályzat nélkül kezelte. A rendezést maga a pénztárnok minden lehető alkalommal sürgette. Több rendbeli eredménytelen próbálkozás után most immár végleges ellátást nyert az ügy. A kollégiumi gazdasági tanács a pénztárnok által készített ide vonatkozó javaslatot felterjesztette, mely az igazgatótanácsnak az újabb viszonyoktól követelt kevés módosítása és pótlása után immár kötelező határozati erőre emelkedett.

A nagy hirre jutott úgynevezett tápintézeti ifjúsági memorandummal való foglalkozás utolsó

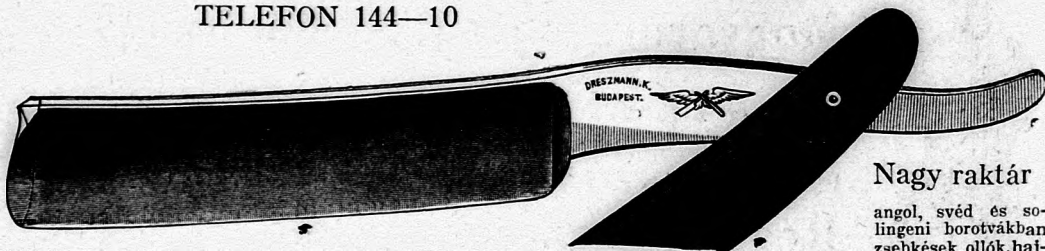
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készörülés 120—160 kor., hajvágó gép készörülése 120—160 kor. A készörülések a saját felügyeiletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat-és kertészeti cikkekben.

jelenetere is legördült a függöny. A zajongó irattal legutoljára a kollégiumi gazdasági tanács foglalkozott. Azt ajánlotta, hogy napirendre térvén felette, tétessék az egész ügy megérdemelt helyére, miután a vele való tovább foglalkozásra nincs ok. Az egyházkerületi közgyűlés a javaslat elfogadásán kívül szükségesnek látta kimondani azt, hogy elvárja a tápintezeti felügyelő tanártól, hogy a felügyelet körül biztosított jogait szigorúan gyakorloni fogja, hogy így jövőre teljesen ki legyen zárva annak még a lehetősége is, hogy az intézet belső békéje, jó hírneve, vezetőségének erkölcsi integritása teljesen alap nélküli megtámadtatásnak legyen kitéve.

A kollégiumi gazdasági tanács, egyházkerületi meghagyás folytán, a számvevői utasítás némely pontját módosította. A módosítás lényege abban állott, hogy a költségvetés tétele és a zárószámadás végeredménye közt jelentkező eltérések indokait jövőre nem a pénztári hivatal, hanem a számvevő lesz köteles elkészíteni. A közgyűlés szentesítette a változtatásra vonatkozó javaslatot.

Az úgynevezett új építési ajánlatokból (még a hatvanas évek végéről) még mindig van néhány egyházközségnél és pár testületnél hátralékrészlet. A közgyűlés rendeletére az erről szóló kimutatás a pénztári hivatal kimutatása szerint felterjesztetett. A közgyűlés szigorúan utasította a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy a hátralék behajtása érdekében intézkedjék s az eredményről újlag jelentést terjeszsen fel az őszi közgyűlés elé. Ideje is lesz, hogy ez az ügy végleg rendeztessék.

A gimnáziumban természettani és vegytani új tanszék szervezése vált szükségessé. A javadalom fedezésére szükségelt jövedelem hiányában a kollégiumi gazdasági tanács immár nem tud egyebet javasolni, mint azt, hogy vegye igénybe az egyházkerület az állam fenntartási segélyét. A közgyűlés azonban egyelőre függőben kívánta tartani úgy az új tanszék szervezésének, mint a javadalmazásnak kérdését is, a jövő alakulásától várva a továbbfejlődés kibontakozását.

A tiszadai kisebbik tagbirtok bérlője nem tud megbirkózni a vállalattal. A gazdasági év mostoha, a beruházás is fogyatékos, a haszonbér egy része hátralékban van. A közgyűlés megbizta a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy új bérbeadás iránt tegyen

intézkedést s a kollégium érdekét a károsodástól a lehetőségig biztosítsa.

Csiky Lajos theol. akad. tanár nem kívánván az egyetemi tanszékre pályázni, kéri, hogy a közgyűlés hagyja meg őt még egy évig — mint szabadságolt tanárt — javadalmainak érintetlen élvezetében. A közgyűlés többsége méltányolta az irodalmi téren is elévülhetetlen érdemeket szerzett tanár kérelmét; 1914. szeptember 1-től nyugdíjba bocsátja ugyan, de meghagyja egy évig a természetben élvezett javadalmrészlet élvezetében, nyugdíján kívül.

Tükörcserepek.

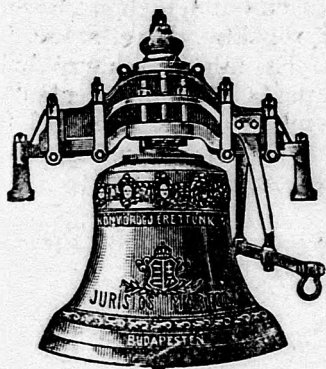
Protestáns Népszövetség.

Százat teszek egy ellen, hogy ebből sem lesz semmi. Vallásegyleti Szövetség, Kálvin Szövetség, Kálvinista Bank, Protestáns Unio, Református Néplap s egyéb jobb sorsra érdemes eszmék, értékes gondolatok, alig ölthetének testet, haldokolnak, vagy máris hullákká lőnek. Némelyik fölött már a feledés sírhalma is feketélik. Nincsen jogunk ahhoz, hogy e sírhalmokra könnyeket ejtsünk. Mi voltunk a gyilkosai, sírásói saját eszméinknek s mi leszünk azok, akik agyonütjük és eltemetjük a Protestáns Népszövetség eszméjét is lelketlen közönyösségünkkel, szinte hirhedté vált élhetetlenségünkkel.

Ezt tudva, egészen céltalan dolog a megalkotás hogy és mikéntjéről beszélgetni. Feleslegesnek tartom azt is, hogy ismét fölvessem itt az *Országos Protestáns Lelkésze-gyűlés* (Ople) gondolatát, mely népszövetségünk magva lehetne. Fantasztikus álomkép, agyrém; lejtőn vagyunk, tehetetlenségünk súlya von lefelé: tessünk megint.

De mielőtt még hozzáfognánk a sírásáshoz: (ankétek, bankettek, vezércikkek, szónoklatok, nagybizottság kiküldése, kis- és albizottsági ülések, személyi, tárgyi és felekezeti kérdések összegubancolása stb. stb.) olvassuk el figyelmesen az egyik nagyváradi napilapnak ezt a híradását:

A nagyváradi Társadalomtudományi Társaság nemzetiségi ankétjén az egyik vitázó (dr. Perczel) úgy nyilatkozott, hogy a nemzetiségi kérdést csak demokratikus, radikális földpolitikával kapcsolatban lehet megoldani. A kötött birtok megszüntetése,

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykereszttel lett kitüntetve

Mesekönnnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Juristics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

paraszt kisgazdaságok teremtése és a papi birtok szekularizációja — azt hiszi — eredményre fog vezetni.

E szavakra nagy zaj keletkezett a teremben levő diákok és *Kath. Népszövetségi* munkások közt, akik így kiabáltak:

„A rablás is hazafiság? Ne beszéljen, nem hallgatjuk!”

Elnök rendreutasította a zajongókat, mire Krüger Aladár állott fel és szenvedélyes hangon tiltakozott az ellen, hogy belevigyék a vitába a szekularizáció kérdését, majd azt a kijelentést tette, hogy neki épúgy megvan a véleménye a szekularizáció híveiről, mint a kasszafúrókról.

Mindaddig, míg Magyarországon a Krügerék és társaik nagy nyilvánosság előtt ilyen kijelentéseket tehetnek a meglincseltetés veszedelme nélkül, sőt épen a falnak, vagy staffagenak állított nép tapsai között, addig kár nekünk olyan könnyű szívvel temetgetni azokat az eszméket, melyekkel nagyjaink felekezetiünk ellenálló képességét akarnák fokozni. Vagy örüljünk, hogy élünk?

A Kálvineum érdekében.

Ez meg itt a másik túlság. Tudvalevőleg még mindig sokan vagynak, akik nem hozták meg leendő árváik érdekében a kívánt áldozatot. Ne firtassuk most, mi e sajnós késlekedés oka. Szomorú volna, ha jobb módú kollegáink azért kerülnék el a jó illattétel oltárát, mert a saját gyermekeik jövőjét egyébképen is biztosítva látják. Az is szomorú volna, ha gyermekek nélkül elhalálozandó vagyonos tisztársaink végrendeletéből valamiképen kitalálna maradni a Kálvineum. De, hogyha kétannyian volnának is olyanok, kik ezideig még nem adakozhattak a Kálvineum céljaira, akkor sem lehetne helyeselni az ügybuzgóságnak azt a fellendülését, mely szerint *bojkottal* is kényszerítendők áldozattételre a küllőférező atyafiak. (Komoly helyen, komoly körben, megdöbbentő komolysággal indítványozta ezt egy felette igen komoly ember.)

Úgy vélem, hogy ezt az eszközt még a Kálvineum magasztos célja sem volna képes szentesíteni. Sok minden miatt, de főként azért, mert ez a bojkott olyasvalakit is sújthatna közülünk, kinek gyermekei már is birtokában vannak mindazoknak a kellékeknek, melyeknek alapján a Kálvineumba felvehetőek volnának, csak épen az hiányzik még, hogy nem árvák...

Temetés a szórványban.

A nagyságos úr béresének meghalt a legkedvesebbik leánya. Legkedvesebb volt, mert már nap-számra járt, kereshetett. Ezenkívül rá lehetett bízni a többi gyermekeket (7) is, ha változatosságnak okáért anyjuk vette kezébe a kapát, vagy az asztaltól.

A nagyságos urat módfelett bosszantá ez a haláleset. Hogyisne az Istenért! Répa-takarítás, vermelés, szállítás idején, mikor az egész családságra szükség van, nélkülözni lesz kénytelen a bérest, sőt talán még egy kocsist is, kit a szomszéd faluba kell küldeni a papért, meg a kántorért. No de mindegy.

Essünk túl a bajon minél előbb. S a nagyságos úr máris rendelkezik:

— Holnap a lovászfúú nem lóháton megy a postaért, hanem talyigába fog s *egy bajjal* kihozza a pópát, meg a dászkaált. (Ha ugyan fölférnek a kordéra hármán.)

Egy kis baj van ám, nagyságos uram, szólal meg erre a kesergő apa: reformátusok volnánk, kérem alássan (csakhogy épen hozzá nem tette: ha megtetszik engedni...)

Ép ez hiányzott még csak! A református pópa a másik faluban lakik, csaknem másfél kilométernyire a tanyától. Ennek már a talyiga derogál. (Probatum est.)

Hallatlan bosszúság!

No, de ne mondja senki, hogy nem liberális ember a nagyságos úr. Hát üsse kő, fogjon be valamelyik igás, de el ne felejtse szalmát tenni a szekér derekába (ülésnek), mert a vakszikfalvi pap nagy úr! És az öreg vakszikfalvi pap csakugyan nagyuras allűrökkel lépett föl másnap; a felajánlott két korona stólat nem fogadta el, sőt — horribile dictu, — még a kántornak szánt 1 koronát is a sajátjából akarta pótolni. Kopottas palástjára tekintve igazán nem is gondolná az ember, hogy ilyen jól megy a dolga Vakszikfalván...

Hanem a temetés kissé nehézkesen ment végbe. Fújt a szél is, esett a havas eső is; — a feneketlen sárban talán el is akadt volna a halottas szekér, ha nem épen a kesergő apa hajtotta volna a lovakat.

Igy aztán valahogy mégis csak kikecmeregtek a tanyai temetőbe. Hanem itt újabb nehézség támadt. A nagyságos úr épen ma vermeteti a burgondit, béreseket, kocsisokat, kondásokat, juhászokat ott dolgoznak valamennyien. Azt csak nem kívánhatja a szegény béres ember, hogy az ő halottja kedvéért a nagyságos úr ott hagyassa a munkát vagy 5 percre, míg a szegény Verát elföldelik. Pedig épen földmunkában vannak; ásó, kapa, csákány kéznél, csak kiáltani kellene nekik. Ez azonban felette merész dolog volna, de meg hiábavaló is, — úgysem eresztené őket a nagyságos úr. Hja, ilyenkor nagyszükség van a munkáskezerekre. Pedig ime tiszteletes uram is elmondta már a magáét. (Szébbet már a főbíró lánya fölött sem mondhatna.) Nincs kire-mire várni. Azért hát fogta a koporsót a bús apa s nagy kinnal-bajjal, meg a kántor úr segítségével leereszté a sírba, azután annyi keserű fájdalommal, amennyi egy szegény béres ember lelkében elérhet, belevágta a kapát a síri rögökbe. Erre aztán felhangzott az ének is újra. És míg a viharzó lelkű ember *egymaga* vájta, kaparta a földbe legkedvesebbik gyermekét, a novembervégi, fagyos szél felkapta a bús melódiát és odapaskolta azt hatvan-egynehány répavermelő rabszolga lelkéhez:

Jaj, mely hamar múlik e világ öröme,
Hirtelen változik minden ékessége,
Távozik szépsége...

Bors, 1914.

Papp László.

IRODALOM.

Magyar írók élete és munkái. Irta Szinnyei József. Budapest. Kiadja Hornyánszky Viktor. A kezünk alatt levő 130 (kettős) füzet, mint a XIV. kötet 12-ik és az egész munkának utolsó füzete a *Zboray—Zsulai* neveket foglalja magának. Lapunk irányához képest a füzetben bennünket a következő egyházi és iskolai írók érdekelnek: Zabignyei János sárospataki református theol. tanár és lelkész, Zelenka Dániel vagarci ev. lelkész, Zelenka Pál ev. püspök, Zelenka Sámuel ev. lelkész, Ziegler András prázsmári, Ziegler Dániel besztercei, Ziegler János disznódi, ismét Ziegler János obermendorfi, ismét Ziegler János erkedi, Ziegler Keresztély nagyszebeni, Ziegler Márton botfalvi, Zigan János kögyészi ev. lelkészek, Zilahi István ref. theologus, Zilahi János zibói, Zilahi József nagyvárad református lelkészek, Zimmermann Mátyás ev. superintendens, Zólyomi Boldizsár rendi ev. lelkész, Zólyomi Szabó János rimaszombati ref. tanító, Zólyomi Sámuel debreceni ref. lelkész, Zombori Dániel nagykörsi ref. tanítóképzőint. tanár, Zombory Gedő magyartéri ref. lelkész, Zoványi F. György ref. püspök, Zoványi Jenő sárospataki ref. theol. tanár, Zultner Jakab vidombáki, Zvonarics György, Zvonarics Imre ev. lelkészek, Zvonarics Mihály ev. superintendens, Zsigmond Sándor hajdúszoboszlói ref. lelkész, Zsigmond Sámuel pozsonyi ev. liceumi tanár, Zsilinszky Mihály nyug. államtitkár, Zsindely István és ifj. Zsindely István, Zsoldos Benő sárospataki református tanárok. És ezzel végére jutott a nagy munka, melynek első füzete egy negyedszázaddal ezelőtt, az 1890. év elején jelent meg. A múlt év augusztus 9-én, 84 éves korában elhunyt Szinnyei József szerkesztette e művet, egészen a legutolsó füzetben Zichy Antal életrajzáig, onnan kezdve, a füzet végéig hátralevő részt fia, dr. Szinnyei Ferenc egyetemi magántanár állította egybe. A 130 füzet összesen 29,553 író életrajzát tartalmazza. Hornyánszky Viktor, a könyv kiadója, felhívja a könyv előfizetőit, hogy amennyiben a mű egy vagy más okból csonkán volna birtokukban, mivel abból teljes példány alig, néhány év múlva pedig egyáltalában nem lesz kapható: a szükségelt füzetekért jelentkezzenek nála. Az 1—109. füzetek ára füzetenként 4, a következőké egyelőre még 2 korona. Az évek hosszú folyama alatt mi füzetről-füzetre ismertettük e nagy művet, mindig a legteljesebb elismerés hangján emelve ki annak óriási értékét. Amit eddig mondtunk róla, most csak megismételhetjük, megerősíthetjük: a végtelen kitartással, szinte bámulatba ejtő türelemmel vezetett nagy munka dícséretére válik szerkesztőinek s irodalmunknak, s minden

könyvtárnak nagy és magas értékű díszét képezi. (y—s).

Nők a jogi pályán. Nemrégiben az a hír járta be a sajtót, hogy a nőknek a jogi pályára bocsátása elé akadályokat gördítenek. Ezzel szemben a Feministák Egyesületének hivatalos lapja „A NŐ” autentikus értesülések alapján hosszabb cikkben közli a nők jogi studiumának tényállását, amelynek alapján minden valószínűség szerint a legrövidebb idő alatt megnyílik a jogi fakultás is a nők előtt. A lap ezen száma, a május 18-iki békenappal kapcsolatban, a pacifizmus és feminizmus eszméjének van szentelve. *Giesswein Sándor* orsz. képviselő a békemozgalom és nőmozgalom törekvéseiről, *Dániel Arnold* az emberélet értékéről és a nő értékéről írtak hosszabb cikket. *Ellen Key* cikke szintén a béke eszméjét szolgálja. *Szirmai Oszkárné* a béke szerepéről a nevelés terén ír, míg *Glücklich Vilma* a római nemzetközi kongresszusnak a béke és a nők választójogáról hozott határozataival foglalkozik. A feminizmus kiskátéja, a hadseregről írt glosszák, továbbá a Feministák Egyesületének és a Nőtisztviselők Országos Egyesületének hírei egészítik ki e számot. A béke eszméjét szolgálják a művészi reprodukciók is. Többek között *Verescsagin*nak a háború apotheoizisa, *Midderigh* asszonynak, a híres hollandi festőművésznőnek allegorikus fallfestménye is reprodukálva van a lapban. „A NŐ” kiadóhivatala (Budapest, V. Mária Valéria-u. 12.) készséggel küld mutatványszámot. Előfizetési ára egész évre 5.—, félévre 2.50 korona.

A magyar feminizmus múltjáról. Máday Andor svájci egyetemi tanár érdekes kulturtörténeti kutatásairól számol be abban a cikkében, mely „A Nő” c. feminista folyóirat legújabb számában „a magyar feminizmus múltja” címen megjelent. Takáts Évának a XVIII. század végén élt kiváló magyar asszonynak irodalmi munkásságát, a nők felszabadítását és a jobbágyság helyzetének javítását célzó agitatorikus működését ismerteti e cikkben. Gerő Ödön cikkében foglalkozik a radikális párt állásfoglalásával a nők választójogával szemben. Annie Furuhejm finn országgyűlési képviselő pedig a Nők Választójogi Világszövetségének tíz éves fennállása alkalmából írt e számban hosszabb cikket a világszövetség működéseiről. Dr. Dienes Valéria folytatja a Nő értékéről írt tudományos essayét. Glücklich Vilma pedig a római kongresszusról számol be két cikk keretében. „A Nő” e számában Lord Lyttonnak, az angol férfiliga elnökének, arcképét is közlik abból az alkalomból, hogy az angol lordok házában a nők választójogára vonatkozó törvényjavaslat tárgyalásainál nagyszabású beszédet mondott a nők választójoga érdekében. Charlotte Perkins Gilman regénye és a Nőtisztviselők országos egyesületének közleményei egészítik ki az érdekes folyóiratot. Mutatványszámmal a lap kiadóhivatala (Budapest, V. Mária Valéria-utca 12.) készséggel szolgál. Előfizetése egy évre 5 korona, félévre 2.50 korona.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Felhívás.** A második félév küszöbén előfizetést hirdetünk a régi, hű Debreceni Protestáns Lapra és tisztelettel kérjük a különböző hátralékok: előfizetési és hirdetési pénzek beküldését. Mindennemű pénz egyedül a kiadóhivatalba (Nyomtató-utca 9. szám) küldendő. *Kiadóhivatal.*

— **A debreceni református leánynevelő.** Olyan sokszor szerepel ez a nagy intézet s oly sokféle iskolát foglal magában, hogy ennek is olyan gyűjtő-nevet kellene adni, mint a katolikusok kolozsvári nagy tantelepének. Régen Dóczinak hívtuk, Dóczy Gedeonról, a nem rég elhunyt jeles tanfőúról, ki első igazgatója volt. Most leginkább valamelyik alapítóról szeretnénk elnevezni (mint a budapesti Baár—Madas-intézetet), aki ennek a hatalmas kálvinista alkotásnak a hiányait kipótolná és meglévő kereteit kitöltené s az egészet polgári leányiskolával, női kereskedelmi tanfolyammal megkoronázná. A debreceni református egyház, a város, a kerület volna erre a magánfelek, a fejedelmi alapítók, pátrónusok és pátrónák mellett illetékes. Istennek tetsző, a magyarságnak hasznos dolog volna ez mindenképen. Nagy kincs és nagy érték ez az intézet. Nagy kincs magyarsága, környezete: szép fái, udvara, egészséges, jól vezetett internátusa és meglévő elemi, középiskolai (felső leány s leánygimnázium) tanfolyama, különösen népes és nagyhirú tanítónő képzője. Tanárai valóságos csodadolgot művelnek és a kézimunka, a slójd terén szép eredményeket mutatnak be. A munka-mesternői vizsgára messze földről jelentkeznek, a kézimunka kiállítás szolid, használatra szánt darabjaival, nagyobb szabású készítményeivel most is megnyerte mindenek tetszését. A slójd-kiállítás meg valósággal páratlan. Az, aki ilyen eredményeket tud felmutatni, külön is megemlést érdemel (s ez a mi Kiss Györgyünk). Egy szó, mint száz, ez a kálvinista magyar vállalkozás eddig jól sikerült, gyorsan megnőtt, erősen fejlődik, de éppen ezért tovább is a legnagyobb gondot és áldozatkészséget igényli. Új épületekre, új internátusra, a tanerők szaporítására s különösen a társadalmilag oly fontos s a női lélekbe vágó zene-, nyelv- művészeti s kereskedelmi képzés kiegészítésére van még szükség. S mindez nemcsak jó, nemcsak szükséges, hanem hasznos befektetés is egyszersmind, amelytől nem kell félni a mostani fentartóknak és amelyért érdemes áldozatot hozni a nagylelkű pátrónusoknak, fejedelmi lelkű gazdagoknak, akiknek figyelmébe ajánljuk ezt a drága kincset, a debreceni református leánynevelő-intézetet. — E héten volt a debreceni református leánygimnázium (V-ik osztály) első vizsgája. A vizsgán előbb Márk Endre kollégiumi ügyész, majd dr. Baltazár Dezső püspök elnökölt. Ő zárta be azt emelkedett szavakkal és méltányolta a tanárok (különösen a latin nyelv tanáranak) és a tanítványoknak is a buzgalmát s nyitotta meg a debreceni református leánynevelő-intézet új, boldogabb korszakát s kívánt annak jó tanulókat, jó tanárokat s buzgó alapítókat és további fejlődést...

— **Érettségi vizsgások 25 éves találkozója Sárospatakon.** Azokat a tanulóársaimat, akikkel 1889 június havában Sárospatakon együtt tettünk érettségi vizsgálatot, megállapodásunk szerint felkérem, hogy folyó év július havának másodikán délután 5 órakor Sárospatakon a kollégium-kertben a Horváth Mária szobránál 25 éves találkozóra megjelenni szíveskedjenek. Debrecen, 1914 június 17. *Milrovics Gyula* dr. akadémiai tanár.

— **Köteles helyreigazítás.** E címmel közöltük múlt heti számunkban Demjén Sándor ny. postafőnök és volt szatmári presbiter nyilatkozatát. Közöltük pedig dr. Jankovich Jenő kir. járásbíró ítélete és meghagyása alapján. Ez az ítélet azon törvényes eljárás folyamán, mit ellenünk ez ügyben az új sajtótörvény alapján Demjén Sándor úr indított. Ez a sajtótörvény igen röviden bánik el a szerkesztővel, akinek meg kell hinni a hirt hozzá beküldő feleknek s nincs módjában az abban foglaltakat bebizonyítani. Az eljárás maga is elég statáriális. Az idéző levél nem adja tudtul, mi az ügy s ki a kereső fél? A tárgyalást elhalasztani se lehet s tünni kell az esetleg nem tetsző helyreigazítás közétételének elrendelését. Még örvendhet a szerkesztő ha még valami magánjogi pert és követelést is nem akasztanak a nyakába. Mert még ez is lehetséges s emellett az újabb nyilatkozatok és helyreigazítások útja sincs elzárva. Nyilvánvaló, hogy a megjegyzéseket komolyabban kell megtenni és nem kell olyan tragikusan venni. Az új sajtótörvényt azonban határozottan komolyan kell venni.

— **A június 3–5-iki egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyve** a múlt héten, a gyűlés befejezése után nem egészen két hétre, 30 ívnyi terjedelemben megjelent s e héten minden illetékes helyre megküldetik. Gratulálunk a városi nyomdának s a hű, segítőárs Varga Csongor barátunknak.

— **Esperesi beiktatás.** A gömöri református egyházmegye, újonnan választott esperesét, *Czinke István* rimaszombati lelkészt június hó 18-án d. e. 10 órakor iktatta be hivatalába ünnepélyesen. A beiktatás rendkívüli közgyűlésen, alkalmi istentisztelet keretében, Rimaszombatban történt. Az új esperes állandó ünneplés és üdvözlés tárgya volt.

— **Ingyenes balatoni kalauz.** A Balatoni Szövetségnek most jelent meg az ingyenes balatoni kalauza. A szép képekkel díszített kalauz a szövetség 60 ezer példányban nyomtatja és osztja szét. 10 filléres bélyegdíj mellett a csinos füzetet bárki megkaphatja a szövetség titkári hivatalánál Balatonfüreden.

— **Nehány szó a helyreigazításhoz.** Nagytiszteletű Szerkesztő úr! „Ha vége jó, minden jó” című cikket nem olvastam annak idején. Csak Demjén Sándor mostani helyreigazító sorai hívták föl rá a figyelmem. Én valóban csak azt az egyet kívántam tőle, hogy a szatmári egyháztanácshoz intézendő beadványában jelentse ki, miszerint lemondó levélnek általam inkriminált részeit meg nem írottaknak kívánja tekinteni. Ezt meg is tette. Én egyebet nem kívántam. Magam se szoktam sajnálkozni megtörtént dolgok fölött, mástól se kívánom, hogy

sajnálkozzék. Magam se kérek senkitől bocsánatot, mástól se kívánom, hogy tőlem kérjen. Azt is méltóztatik tudni, hogy én Nagytiszteletűségedtől se kívántam, hogy közölje lapjában az ügy befejezését. Ideje is már, hogy végkép befejezzük! Tisztelettel
dr. Kováts István.

— **A „Debreczeni Evangéliumi Diákegyesület“** megalakult pár nappal ezelőtt ősi ref. kollégiumunkban, mint részese annak a hatalmas világmozgalomnak, amely ma már a legműveltebb nemzetek életében számottevő tényező. Ez új egyesületnek különösen fontos szerepe lesz a nemsókára megnyíló tudományegyetemen, hogy a mai sokféle destruktív áramlatok közepette, az egyetem mindenféle fakultásáról nyerjen meg s neveljen minél több diákot határozott jellemű, erőteljes, munkás, boldog keresztyén egyéniséggé Isten országa számára. Ez alkalommal is felhívjuk egyházi köreink szíves figyelmét a magyar diákmozgalomra s különösen június 28-tól július 5-ig Losonczon tartandó nagy arányú nyári gyűlésére, melyben igazán híven kifejezésre jut az egész mozgalom élete, munkája, jelleme is. Ezt a híradást készségesen közöljük s a kollégiumi Diák-egyesület (mi ezt a címet adtuk volna neki, hiszen más, mint református egyesület a kollégiumban nem működhetik) buzgó és böles munkálkodását várjuk. Annyival is inkább, mert megalakulta maga után vonhatja a debreceni Galilei-egylet szervezését is. Les extremes touches extremes. A DEKDE ugyan, amint hisszük, nem lesz végletekbe járó, hanem dolgos egyesület.

— **A Szövetség igazgatótanácsában** szavazás történt a vallástan kérdésének a szövetség tanács nyári gyűlésére leendő kitzése tárgyában is. A kitzés mellett négyen, mond négyen szavaztak: Simon Károly, Dobó Sándor és két budapesti tanító Ember Sándor és Albrecht István.

— **Gyakorló-iskolai tanítónak** a tiszántúli református egyházkerület debreceni tanítóképzője gyakorló-iskolájához 7 pályázó közül Orosz István tiszakürti tanító választott meg 10 szavazattal a Mészáros József debreceni tanítóra esett 8 szavazattal szemben. Érdekes, hogy a 7 pályázó között Debrecenben csak 2 végzett és hogy Orosz István is más helyen, talán Nagykőrösön, nyert oklevelet. Két pályázat figyelembe vehető nem volt, az öt jelölt sorrendje így állott: 1. Orosz István. 2. Király Imre. 4. Mészáros József. 4. Császár Gyula és 5. Ladányi Ferenc.

— **Az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézet 1912. évi mérlege.** Ha a nyugdíj-alap 1912. évi mérlegét szemléljük, lehetetlenség észre nem venni, hogy ezt a valamikor dúsgazdag alapot csőd fenyegeti. Hiszen, ha nem nézünk mást, mint a rideg számokat, akkor is elszörnyülködünk, hogy egy év alatt majdnem két millió koronával apadt az alap vagyona. Ugyanis, míg az 1911. évi tiszta vagyon 26.061,038 K 18 fillér, addig az 1912. évi tiszta vagyon mérlegében 24.124,757 kor. 85 fillér van kimutatva. A jelentés maga bevallja, hogy az alap matematikai mérlege teljesen megrendült, tőkéje rohamosan fogy. Valóban, ha a múlt év fizetésrendezés hatása föllép: az alaphoz öt esztendő alatt egy fillér sem marad. A nyugdíjrevízió, amely egyébként is az iskolafentartók terheit növelhetné, még mindig a jövő kérdése

s míg a jövedelem 75 százalékát maga a tanítóóság fizette be, addig az iskolafentartókra csak 25 százalék jutott. A jelentés szerint 1912. évben 31,255 tagja volt az intézetnek. Az iskolafentartói díjakat pedig 24,664 állás után rótták ki, amely a következőleg oszlott meg: elemi iskola 30. 524, óvoda és menedékház 1780, gazdasági ismétlő-iskola 162, iparos- és kereskedőtanonc-iskola 47, polgári és felső népiskola 1851, emberbaráti jellegű intézet 300. Az alap évi kiadása 7.726,234 kor. 88 fill. volt. Az 5673 nyugdíjazott tanító járuléka 5.220,478 kor. 68 fillér, a 4590 tanítóözvegy segélypénze 2.001,046 K 56 fillér, 1349 árva gyámpénze 174,118 kor. 95 fill. volt. A tanítóözvegyek évi nyugdíja tehát átlag 436 korona, de nagyon sok azon tanítóözvegyek száma, akik 168 kor. évi járulékot kapnak, bár férjeik szolgálati ideje néha a 40 évet is meghaladja. Az alap összes kezelési költsége 235,568 kor. 55 fillér volt, mely összeg fél százalékát teszi ki az 1912. év végén levő 43.706,077 kor. 95 fillér bevételi kezelésnek.

— **Felhívás a Magyar Református Tanítók Országos Egyesülete tagjaihoz.** A Magyar Tanítók Országos Szövetsége gyűléseit július 2-ára és 3-ára hívta össze az elnökség Budapestre. Az utóbbi években főképpen költségkímélésből, a mi országos egyesületünk gyűléseit is e szövetség gyűléseivel egyidejűleg, ugyanazon helyen tartottuk, bár én nem tartom ezt helyesnek, nem különösen azt, hogy közgyűléseink idejére s helyére nézve is alkalmazkodjunk az országos szövetség gyűléseihez, mert rendszerint nem jut elég idő és nem jut elég odaadó, meg nem osztott figyelem, energia a mi tárgyalásunkra. A folyó hó 1-én Budapesten, csekély érdeklődés mellett megtartott választmányi ülésünk, tekintettel épen a fentebb mondottakra, hogy t. i. az országos szövetség gyűléseivel egyidejűleg tartottuk az utóbbi években mi is e magunk gyűlést, az elnökségre bízta közgyűlésünk idejének megállapítását. Azonban — egyebektől eltekintve — még ma sincs abban a helyzetben az elnökség, hogy megállapíthassa azt, mivel az orsz. szövetség gyűléseivel egyidejűleg tartja az Eötvös-alap is a maga igen fontos gyűléseit, amelyek még nincsenek meghirdetve. Ilyen körülmények között itt nyilvánosan felvetem a kérdést: kívánják orsz. egyesületünk tagjai, hogy most az orsz. szövetség gyűléseivel egyidejűleg tartsuk meg a magunk orsz. gyűlést, vagy halasszuk azt a nagy szünet végére, amikor nyugodtan előkészíthetnők azt? Levelező-lapokon kérek pár nap alatt erre választ, lehetőleg testületenként. Ha a válaszokból azt venném ki, hogy a többség a halasztás mellett van, akkor az orsz. szövetség gyűléseinek valamelyik napjára csak a választmányt fogjuk összehívni, mely a közelebb tartott választmányi ülés tárgyait — remélem nagyobb érdeklődés mellett — újra fölvenné s véglegesen megállapítaná a közgyűlésre kitzendő tárgyakat s a közgyűlés helyét és idejét. Hajduhadház, 1914. évi június 10. testvéries szeretettel: *Simon Károly*, orsz. egyesületi elnök.

— **Evangélikus leányintézet Teschenben.** (Österreich. Schlesien). Az intézetnek az a célja, hogy a szülőházat pótolja olyan evangélikus leányokkal, kik a tescheni tanintézetekbe járnak, vagy zenét, nyelvet, nőikézimunkát akarnak tanulni. Az intézet az

egész iskolai év alatt (szeptember 15-től július 25-ig) nyitva van. Tulajdonosa az evang. Gusztáv Adolfnőgyelet. Felszerelése teljesen megfelel a modern követelményeknek. A városi iskolák közvetlen közelében, az evang. templom mellett, a Rudolfsplatzon szép kertben fekszik. Evang. diakoniasszák és kiváló tanerők evangélikus szellemben nevelik benne a növendékeket. Olyan leányok, akik egyáltalán nem tudnak, vagy csak keveset beszélnek németül, a német nyelvet gyorsan és tökéletesen elsajátítják. Az egész évi ellátásért 500 koronát kell fizetni. Az érdeklődő szülők forduljanak az intézet igazgatónjához, kinek címe: *OberschOester Susanna Roth Teschen* (Oest.-Schlesien), ki szívesen szolgál felvilágosítással. Az intézetet melegen ajánljuk evang. családok leányai számára.

— **Vegyesházassági statisztika.** A m. kir. közp. statisztikai hivatal havi közleményei szerint folyó évi március havában Magyarországon összesen 7215 házasság kötött. Ebből vegyesházasság 1319 (%-ban 18.28). Tiszta ág. h. ev. házasság 393, református 2377. A gyermekek vallására vonatkozólag összesen 346 megegyezés létesült (%-ban 26.23), melyekből 181 esetben az apa (%-ban 52.31), 165 esetben az anya vallását (%-ban 47.69) fogják követni a gyermekek. A róm. kath. egyház javára 123 (%-ban 35.55), görög kath. 18 (%-ban 5.21), református 163 (%-ban 47.10), ág. h. ev. 30 (%-ban 8.67), gör. kel. 12 (%-ban 3.47). Horvát-Szlavonországokban március havában összesen 139 házasság kötött. Ebből vegyesházasság 12 (%-ban 8.63). Tiszta ág. h. ev. házasság 8, református 8. A gyermekek vallására vonatkozólag összesen 3 megegyezés létesült (%-ban 25.00), melyekből 2 esetben az apa, 1 esetben az anya vallását fogják követni a gyermekek. A róm. kath. egyház javára 1, református 2. Az ág. h. ev. egyház vesztesége, szemben a róm. kath. egyházzal, Magyarországon a 180 vegyesházasságnál létesült 52 megegyezésből (levonva a nyereség-veszteséget): 2. Horvát-Szlavonországokban egy ilyen vegyesházasságnál megegyezés nem létesült. Más hitfelekezetekkel szemben Magyarországon a 130 vegyesházasságnál létesült 20 megegyezésből vesztesége 10. Horvát-Szlavonországokban két ilyen vegyesházasságnál megegyezés nem létesült. A magyar birodalomban a róm. kath. és más hitfelekezetekkel szemben összes vesztesége március havában 12. A református egyház nyeresége, szemben a róm. kath. egyházzal Magyarországon a 553 vegyesházasságnál létesült 198 megegyezésből (levonva a nyereség-veszteséget): 50. Horvát-Szlavonországokban a négy vegyesházasságnál létesült 2 megegyezésből nyeresége 2. Más hitfelekezetekkel szemben Magyarországon a 265 vegyesházasságnál létesült 54 megegyezésből nyeresége 24. Horvát-Szlavonországban egy ilyen vegyesházasságnál megegyezés nem létesült. A Magyarbirodalomban a róm. kath. és más hitfelekezetekkel szemben összes nyeresége március havában 76.

Homola István.

— A „Vasárnapi Ujság” június 21-iki száma legelől a legutóbbi napok egyik legnevezetesebb aktualitásával, a német császár konopisti látogatásával foglalkozik. A többi képei is mind csupa aktualitás; a pozsonyi Pázmán Péter-síremlék felavatása, Lechner Ödön és Spányi Béla temetése, régi magyar borprések

a pincegazdasági kiállításról, a főváros új gázgyárának átadása, a legutóbbi sport-ünnepek, a Kyrenaikában kiállított pompás Afrodite-szobor (Arduino Polasanti hírneves olasz tudós cikkével), a római általános sztrájk. Szépirodalmi olvasmányok: Kaffka Margit regénye, Zsoldos László novellája, Pásztor Árpád és Dutka Ákos versei, Schöpfung Aladár színházi cikke, gróf Vay Péter cikke Kokinkináról, ötödik világháború útjáról (képekkel), Hevesy Andor cikke Rákóczi franciaországi tartózkodásáról. Egyéb közlemények: olasz katonai postagalambok, a *pragmatica sanctio* most megtalált kézírata s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkróniká”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Elszámolás a néh. dr. Balogh Ferenc mellszobrára alulirotnál bejött adományokról.

B) Gyűjtők, vagy akik egy utalványon többen küldtek adományokat. Győry Lajos, hevesnagykunsági esperes gyűjtése: Győry Lajos, Szügyi Dániel, Sándor László, Török Imre, Nagy István, Madarász Imre, Török Vince, Létay Menyhért, Németh Vince, Jákó Balázs, Takács Károly, Sarkadi Nagy István, Harsányi Sándor 5—5 K, Kövesdi Dénes, Medgyaszay Gyula, madarasi ref. egyház, Szabó Imre, Gyüre László, Józsa István, Kónya Gábor 4—4 K, tiszszőlősi ref. egyház, Kajári Ferenc, dr. Rácz Albert 3—3 K, Szász Gusztáv, Tóth László, Tóth Sándor, Koncz Sándor, dr. Végh Sándor, Nagy Péter 2—2 K, Csompó András 1 K. Összesen: 115 K.

Nánássy Dániel debr. főisk. szénior gyűjtése: Nánássy Dániel 1 K 50 f., Csatóry Gyula 1 K 20 f., Balogh Gyula, Balogh István, Bakó Ödön, Barabási Ferenc, Bartha Károly, Bod Lajos, Czeglédy Emmánuel, Csatóry Zoltán, Csűry István, Csóka Jenő, Danesházy Sándor, Dercsenyi István, Doktor Dezső, Elekes Gyula, Erdélyi Sándor, Fazekas Gyula, Fehér Bertalan, Fekete János, Ferenczy Károly, Fodor József, Gaicsályi Zsigmond, Gődény Ferenc, Gyenge Miklós, Gyöngyössy Bálint, Hadady Imre, Hauptmann Béla, Hörömpö Dezső, Janesik Mihály, Kathona Mihály, Kádár István, Király Pál, Kiss Ernő, Kolozsváry Kiss Imre, Kormány Sándor, Kulifay Károly, Magay Imre, Mandel Ignác, Márton Sándor, Módoss Sámuel, Mogyorós Sándor, Molnár László, Orosz Kálmán, Osváth Endre, Péntes Antal, Péterffy László, Révész Lajos, Röhrig Dániel, Szarka G. László, Szokolay István, Teremy Pál, Ugray Imre, Végh József, Zoltány Árpád 1—1 K. Balassa Gyula, Béres Benő, Fejes István, Hadházy Ferenc, Harsányi Gyula, Margócsy Géza, Nagy Imre 60—60 f., Ary Antal, Duzs Gergely, Farkas Sándor, Fehér Gábor, Jets István, Ménes Lajos, Nagy A. Zoltán, Tomka László 50—50 f., Boruzs Lajos, Csiha Gábor, Kovács István, Mogyorós József, Molnár András, Ormós József, Varga Ferenc 40—40 f., Varga Gyula 30 f., Fodor László, Leel-Össy Árpád, Nagy Kálmán, Nehéz István, Turóczy Bertalan 20—20 f. Összesen: 68 K. — Kovács József Debrecen sz. kir. város polgármesterének gyűjtése: (az adakozók neveinek közlését mellőzni kéri). Összesen: 60 K.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Tisztelt Barátom! Becses lapodnak folyó évi 24. száma „Az egyházkerület tavaszi közgyűlése” cím alatt a konventi és egyházkerületi határozatok bírálata mellett ne-

vem kiírásával azt jelzi, mintha a 93–1913. sz. konventi határozatnak — mely a lelkészi korpótlék utáni 2%-os fentartói járulékot a lelkészekre róvta ki — én lettem volna az indítványozója. Kijelentem, hogy én az említett járulékot eredetileg is nem a lelkészek, hanem az egyházközségek terhének tekintetem s javaslatomat ily irányban terjesztettem az illetékes fórum elé, de leszavaztattam. A 8 filléres közalapi járulékoknak a szórványokban lakó hívek után is kirovását és beszédét a törvény IV. t.-c. 5. §; I. t.-c. 105. §.) minden vita kizárásával rendeli. A törvény rendelkezése végrehajtandó. A cikkíró által felhozott érv — mely szerint a szórványok lakói ambulans tartózkodásúak — a törvény által előírt népszámlálási adatokkal szemben annál is inkább tarthatatlan, mert a költözködési jog nemcsak a szórványok lakóit illeti meg. Végül a korpótlékok utáni járulékok 1913. évi január 1-től kirovásának igazolására utalok a 320–1913. számú konventi határozatban foglalt helyes indokokra. Szíves üdvözlettel Budapest, 1914 június 15. Tisztelő híved: *Baksa Lajos*, egyetemes konventi előadó.

— **Mozi világkiállítás Budapesten.** Szinte magától kínálkozott az ötlet s hogy most Budapesten valósul meg, kétszeres az örömünk: szeptember és október hónapokban mozi-világkiállítás lesz a magyar fővárosban. A nemzetközi kiállítások grandiózus alkalmak, amelyek öt világrész érdeklődését keltik fel s a mozi a legújabb találmányoknak talán legérdekesebbike lévén, Budapest ebben a két hónapban a világ figyelmének központjában fog állani. A kiállítás színhelye a városligeti Iparcsarnok és a körülötte levő térségben, s benn a csarnokban temérdek pavillon, rengeteg külön osztály épül, amelyben valamennyi filmgyár produkcióinak legtekélyesebbjeit teszi majd közszemlére. A kiállítás előkészületei éjjel-nappal, szakadatlanul folynak s már alig is van hely az Iparcsarnok rengeteg épületében a kiállítási tárgyak elhelyezésére. Minden gyár ott lesz, amelyről a mozilátogató hallott, a Pathé, a Gaumont, a Nordisk, az Eclair, a Vitagraph, az Ernemann és sok más olasz, német, francia, angol, amerikai gyár, amely a közönségnek annyi gyönyörűséget nyújtott. A szabad területen egymást érik majd a meglepetések, a megnövekedett budapesti idegenforgalom itt fog e két hónapban lezajlani s lesz olyan nemzetközi élet Budapesten, amilyen még sohasem volt s ami mindig csak óhajtnak maradt. A világkiállítás fővédnökségét Thomas A. Edison, a kinematográfia feltalálója vállalta el, védője pedig József királyi herceg lesz. Az Országos Magyar Mozgóképipari Egyesület kiállítási bizottsága a két titkárral, Lenkei Zsigmonddal, a Magyar Kinematográfusok Országos egyesületének főtítkárával és Makray Teofil mérnökkel, aki a műszaki ügyek intézője, állandó permanenciában van. A kiállítás ügyvezető igazgatója Ungerleider Mór (VIII. Rákóczi-út 59.) aki az érdeklődőknek készséggel nyújt felvilágosítást.

— **A debreceni kollégium akadémiái intnátusa.** Hirdetmény. Köztudomású dolog, hogy Debreczenben a folyó 1914. év szeptemberében megnyílik a magyar kir. tudomány egyetem három fakultása, ú. m. a teológiai, jogi, valamint a nyelv- és

történettudományi. Azonban egyidejűleg az ősi kollégium is, mint „felső oktatási intézet”, tovább folytatja működését, annyiban, amennyiben a lelkész- és tanárképzéssel megfelelő formában és az egyetem működését kiegészítőleg foglalkozni fog. A „kollégiumi felsőoktatási intézet”-ben továbbra is fennáll az 1913-ban megnyitott akadémiai internátus. Itt egy bentlakó tanár felügyelete mellett 180 egyetemi hallgató nyer teljes ellátást. Az intézet a legmodernebb felszerelésű. El van látva villam- és gázvilágítással, melegvízfűtéssel, fürdőszobákkal. Van benne 140 koronás hely összesen 32, 260 koronás hely összesen 37, 380 koronás hely összesen 50, 500 koronás hely összesen 40, 600 koronás hely összesen 21. A díjak negyedévenként előre fizetendők. Internátusba bentlakók esetleg úgy is elfogadtatnak, ha bent kosztolni nem kívánnak; ebben az esetben a bentlakás díja (fűtéssel, mosással, fürdésel és világítással együtt) 300 kor. Még 260 korona ráfizetés ellenében, amíg hely van, bárki külön szobát kaphat. Egyébként 2-es, 3-as, 4-es szobák vannak. Az egyes szobákba a lakókat az igazgató osztja be, de amennyire lehetséges, a lakótársakat illetőleg és más jogosult kívánságok is figyelembe vétetnek. Az internátusba teológusok, jogászok és bölcsezők egyaránt felvétetnek és pedig felekezeti különbség nélkül. Az internátus tagjai a debreceni kollégium „felsőoktatási intézet”-nek összes jójótéteményeiben részesülhetnek; másfelől azonban kötelesek a „felsőoktatási intézet”-be felévenként (beíratási díj 2 kor.) és az ifjúsági betegsegítő egyesületbe beíratkozni. Ez utóbbi ellenében a kollégiumi kórház ingyen gyógykezelést nyújt. Jótéteményes helyekért a kérvényeket alantírt internátusi igazgatóhoz augusztus 20-ig kell benyújtani; nem jótéteményes helyekért azonban u. o. szeptember 10-ig lehet jelentkezni. A kérvényhez az atyának vagy gyámnak nyilatkozatát kell csatolni, melyben a díjak s esetleges károk és brságok megfizetéséért felelősséget vállal. Az internátusban rendszeresített jótéteményes helyeken kívül az internátus tagjai ezentúl is részesülnek a debreceni kollégium főiskolai tanulóik segítésére rendelt, eddig is meglévő valamennyi alapítványának jótéteményeiben. Ezeknek összege a folyó iskolai évben 12,600 kor volt. Az internátus református vallású tagjai továbbá ezután is járni fognak legációba. Sőt a kollégium megfelelő szervezeti változtatásokkal ezután is fennálló ifjúsági egyesületei (kántus, önképző-körök, segítő-egyesületek) is jelentékeny összeggel járulnak az internátusi ifjak gyámolításához. Az internátus összes tagjai szabadon használhatják a kollégium tudományos gyűjteményeit. Ezenfelül lelkész- és tanárjelölteknek a lelkészi és tanári vizsgálatok követelményeinek megfelelő cursusokat rendez a kollégium „felsőoktatási intézete”. Debreczen, 1914 jún. 12. *Mitrovics Gyula dr.* akad. tanár, az akadémiai internátus igazgatója.

— **Polgári radikális párt.** Van már egy olyan párt is, mely a szekularizációt, az egészségügy és a közoktatás reformját, az állam és egyház szétválasztását és az állami népoktatást írta fel zászlójára. A párt-programm még nincs véglegesen megszövegezve. A tanügyi és kultuszpolitikai rész kidolgozására Balassa József, Dénes Lajos, Kunz Aladár, Madzsar József

és Zigány Zoltánból álló bizottságra bízott. A pártalakításra való felhívásban ezekről a bennünket is közelebből érdeklő dolgokról ezt olvassuk: „Gyökeres agrárreformmal szabadítsuk fel a földet, gyógyítsuk meg a kivándorlást, juttassuk független parasztbirtokokhoz a mai nincstelének százazreit s tanítsuk meg okosan gazdálkodni s modern szövetkezetekbe tömörülni a magára hagyott és elgyötört földművelő népet. E cél elérésére a *szekularizáció* és a hitbizományok eltörlése hatalmas erőforrásokat fog az ország rendelkezésére bocsátani... Reformáljuk alapjaiban az egészségügyet és a közoktatást, mert csak testben és lélekben egészséges nép lehet anyagilag és erkölcsileg független. Szabadítsuk fel az ország lelkiismeretét az *állam és az egyház szétválasztásával, az állami népoktatással, a természet- és társadalomtudományokon alapuló közműveltséggel, a vallás- és gondolatszabadság, az egyesülési-, gyülekezési- és sajtószabadság biztosításával, az esküdtbíráskodás széleskörű kiterjesztésével*“. A felhívás aláírói között ott olvassuk dr. Hébelt Ede eperjesi jogakadémiai, Klaniczay Sándor selmecbányai liceumi tanárok, dr. Mudrony János

turóci ev. esp., törvényszéki bíró és Ürmösi József homoródszentpáli unit. lelkész nevét is. Ezt a pártot ugyanazok hívták életre, kik a vallásnitásnak az iskolából való kiküszöbölésére irányuló mozgalmat irányítják. A most még csak csírájában levő mozgalom már is sok vizet zavart, hogyha a radikális párt megalakul és megerősödik, bizonyára sokat fogunk még hallani róla. Azért egyházi, vallásos és tanügyi szempontból fontos törekvéseit figyelemmel kell kísérnünk.

Jezsuita volt 1913. év végén 27 provinciában 16,815, ezek közül 8,178 felszentelt pap. A legtöbb jezsuita van Kastiliában (1.344) és Arragoniában (1.253). A német jezsuita rendtartománynak 1,222 tagja van. Ausztriában 614-en, nálunk 208-an vannak. Ezek között 80 felszentelt lelkész, 59 scholasztikus és 69 laikus-testvér van, kik öt rendházban laknak. (Kalocsa, Nagyszombat, Szatmár, Pozsony, Pécs.) 1911. év vége óta a jezsuiták száma 244-el szaporodott.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Magyar királyi államvasutak menetrendje 1914 május 1-től.

DEBRECZENBŐL INDUL:

Budapest felé személyvonat	d. u.	12 ó.	12 p.
Budapest felé (gyorsvonat)	d. u.	4 ó.	40 p.
Budapest felé (gyorsvonat)	reggel	8 ó.	57 p.
Budapest felé (gyors)	reggel	6 ó.	20 p.
Csak P.-Ladányig	d. e.	10 ó.	57 p.
Budapest—Nagyvárad felé	d. u.	3 ó.	45 p.
Budapest felé gyorsv. és személy	éjjel	1 ó.	52 p.
Budapest—Nagyvárad felé	este	10 ó.	55 p.
Budapest és Arad felé	este	9 ó.	10 p.
M.-Sziget—Körösmező felé	éjjel	2 ó.	54 p.
Csak Királyházaig	reggel	5 ó.	17 p.
Szatmár—M.-Sziget felé	d. u.	3 ó.	53 p.
Csak Szatmárig (gyorsvonat)	d. u.	7 ó.	15 p.
M.-Sziget	este	11 ó.	01 p.
Szatmár—M.-Sziget felé (gyorsvonat)	d. e.	11 ó.	48 p.
Szatmár—Királyháza felé	d. e.	10 ó.	01 p.
Szerencs—Kassa személyvonat	reggel	5 ó.	13 p.
Miskolcz—Kassa felé	reggel	8 ó.	51 p.
Nyíregyházaig	délben	12 ó.	20 p.
Miskolcz felé	este	7 ó.	29 p.
Miskolcz—Kassa felé	d. u.	2 ó.	20 p.
Szerencs—S.-A.-Ujhely—Kassa felé	d. u.	4 ó.	28 p.
Nyíregyháza	este	10 ó.	42 p.
H.-Böszörmény B.-Sz.-Mihály felé	m. á. vasuttól	reggel	5 ó. 30 p.
	m. á. vasuttól	d. e.	7 ó. 43 p.
	m. á. vasuttól	d. e.	10 ó. 35 p.
	m. á. vasuttól	délben	12 ó. 22 p.
	m. á. vasuttól	d. u.	2 ó. 25 p.
F.-Abony felé m. á. vasuttól	m. á. vasuttól	d. u.	4 ó. 35 p.
	m. á. vasuttal	este	7 ó. 10 p.
	reggel	reggel	5 ó. 20 p.
	d. e.	d. e.	11 ó. 55 p.
	reggel	reggel	4 ó. 10 p.
d. u.	d. u.	5 ó. 03 p.	
reggel	reggel	8 ó. 50 p.	
d. u.	d. u.	2 ó. 42 p.	
este	este	7 ó. 05 p.	

DEBRECZENBE ÉRKEZIK.

Budapest felől gyorsvonat	délben	11 ó.	37 p.
Budapest—Nagyvárad felől sz. v.	d. u.	3 ó.	33 p.
Budapest—Nagyvárad felől gy. v.	este	6 ó.	59 p.
P.-Ladányból sz. v.	d. u.	2 ó.	58 p.
Püspökladány	reggel	7 ó.	32 p.
Püspökladány	d. e.	9 ó.	36 p.
Budapestről gyors és személyvonat	este	10 ó.	14 p.
Budapestről gyors és személyvonat	éjjel	2 ó.	31 p.
Budapestről gyors és személyvonat	reggel	5 ó.	01 p.
M.-Sziget felől személyvonat	reggel	6 ó.	32 p.
Körösmező felől személyvonat	éjjel	10 ó.	21 p.
M.-Sziget felől	éjjel	1 ó.	29 p.
Szatmárnémeti felől gyorsvonat	reggel	8 ó.	45 p.
Körösmező felől személyvonat	déli	11 ó.	47 p.
Királyháza	reggel	6 ó.	59 p.
Körösmezőről gyorsvonat	d. u.	4 ó.	23 p.
Szatmárról személyvonat	d. e.	8 ó.	45 p.
Királyházáról személyvonat	este	6 ó.	32 p.
Nyíregyházáról személyvonat	reggel	7 ó.	26 p.
Kassa felől személyvonat	reggel	8 ó.	33 p.
Szerencs felől személyvonat	déli	11 ó.	24 p.
Kassa felől személyvonat	d. u.	3 ó.	55 p.
Ungvár felől személyvonat	este	6 ó.	18 p.
Kassa felől személyvonat	este	8 ó.	30 p.
Szerencs felől személyvonat	este	10 ó.	26 p.
B.-Sz.-Mihály H.-Böszörmény felől	m. á. vasuthoz	d. e.	7 ó. 23 p.
	m. á. vasuthoz	d. e.	8 ó. 44 p.
	m. á. vasuthoz	d. e.	11 ó. 41 p.
	m. á. vasuthoz	este	6 ó. 45 p.
	m. á. vasuthoz	d. u.	2 ó. 13 p.
Derecske—Nagyléta felől	m. á. vasuthoz	d. u.	3 ó. 40 p.
	este	este	10 ó. 37 p.
	d. u.	d. u.	1 ó. 25 p.
	este	este	6 ó. 35 p.
	reggel	reggel	7 ó. 27 p.
reggel	reggel	6 ó. 27 p.	

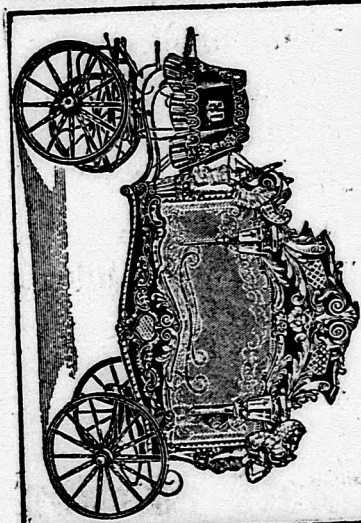
Pályázat.

A Debreczenben létesítendő diakonissza-intézet vezető bizottsága pályázatot hirdet nyolc ápolónői állásra, akik a debreceni Nagyerdőn épített „Augusztá” tüdőbeteg szanatórium ápolónői szükségletét ellássák.

Pályázhatnak tisztességes előéletű, református vagy ág. evangélikus vallású hajadonok vagy özvegy nők, akik a betegápolás iránt hajlandóságot éreznek magokban. A pályázók közül előnyben fognak részesülni azok, akik egyszerre mind a diakonissza-pályára is óhajtanak lépni s esetleg később a diakonissza-otthon kötelekébe is felvehetőek lesznek. A pályázók életkora 20-tól 40 év. A felvett ápolónők részére a vezető-bizottság egy 6 hetes kurzust (tanfolyamot) létesít, amelyen ők díjtalanul kiképeztetnek a tüdőbetegék ápolására. A kiképeztetés által magokat legalább 2 évi ápolónői szolgálatra kötelezik. Az ápolónők a diakonissza-otthon kötelekébe tartoznak, annak szabályai rájuk is kötelezők; ott teljes ellátást, ápolói ruhát és szeretetteljes otthont nyernek s emellett megkapják az „Augusztá”-szanatóriumban fizetett ápolási díjnak körülbelül felét. A pályázati kérvényben a pályázó életkörülményei részletesen leírandók s a kérvény illetékes lelkészi ajánlással s orvosi bizonyítvánnyal, esetleg egyéb okmányokkal (végzett iskolákról, hasonló alkalmaztatásról stb.) felszerelendő. A pályázati kérvény 1914. évi június hó 25. napjáig a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalához adandó be. (Debrecen, Egyházter 17.)

Debrecen, 1914 június 4.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

FRISS ZSIGMOND ÉS DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEN-
FEDŐ, SÍRKOSZORÚ,
GYÁSZKÖCSI ÉS
PÁVATÁLOZÁSI CIKKEK
GYÁRÁ,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZÉK
INGYEN ÉS BEMÉNTVE

A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

Hatása **TARTÓS.** — Tapadása **KITŰNO.**

**Számos uradalmi szőlő-
ben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsákok-
ban kg.-onként 54 fillér.**

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

Rendkívül használható **számológépet** szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmiklósi tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbség, a tanulónak a tanulásnál gyönyörűség. Szabadalmazva, az egyházker. által elfogadva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 32 K.**

Megrendelhető a feltaláló tanító úrnál Törökszentmiklóson, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomtató-utca 9-ik szám.

